

Oponentský posudek doktorské disertační práce

Jméno disertanta: JUDr. Martin SLOBODÍK

Název práce: Vybrané otázky trestní odpovědnosti právnických osob

Oponent: doc. JUDr. Marek FRYŠTÁK, Ph.D., katedra trestního práva,
Právnická fakulta Masarykovy univerzity Brno

---

1. Aktuálnost zvoleného tématu

Ve vztahu k uvedenému kritériu si dovoluji použít tvrzení a závěry autora, které zmiňuje ve své práci, jelikož se s nimi absolutně ztotožňuji.

Trestní odpovědnost právnických osob je ve státech kontinentálního typu právní kultury poměrně novým fenoménem, který od počátku budí řadu kontroverzí. Trestní právo kontinentálního typu primárně počítalo vždy s pachatelem jako s fyzikou osobou, tedy s osobou z masa a kostí, osobou myslící, cítící a mající svoji vůli, kterou může navenek projevit. Trestní odpovědnost právnických osob toto pojetí podstatným způsobem narušuje zavedením nového druhu kolektivní odpovědnosti bytostí „neviditelných a nemateriálních“. Svým způsobem se jedná o koncept, jehož počátky můžeme vysledovat v zemích angloamerické právní kultury. Evropské státy kontinentálního typu právní kultury tuto koncepci jako neznámý cizí prvek v různé modifikované podobě převzaly a inkorporovaly tak do svých právních řádů. Přesto všechno je zřejmé, že tyto státy k otázce zavedení trestní odpovědnosti právnických osob zpočátku přistupovaly spíše nedůvěřivě. V 90. letech minulého století se začíná tento přístup měnit. Řada států vnímá tuto odpovědnost jako efektivní nástroj, aby plnila své mezinárodní závazky, byť se v nich nikde nehovořilo a nehovoří o trestní odpovědnosti právnických osob. Svou roli sehrála i skutečnost, že právnické osoby na trestné činnosti v různé podobě participovaly nebo ji přímo páchaly. Další významný posun souvisel s tím, že po počáteční skepsi i tam, kde byla tato odpovědnost postavena na vyjmenovaných trestných činech převážně majetkového a hospodářského charakteru, se tato koncepcie mění tak, že právnická osoba se může dopustit všech trestných činů, kromě těch, kde je to z povahy věci vyloučeno. I v zemích, které k trestní odpovědnosti právnických osob nepřistoupily a ponechaly si ve vztahu k nim odpovědnost správní, se stále častěji hovoří o tom, že tento přístup je třeba změnit.

Jsem přesvědčen, že tímto bylo dostatečně naznačeno, o jak diskutabilní a kontroverzní téma se stále jedná. Přestože v České republice byla trestní odpovědnost právnických osob zavedena k 1. 1. 2012, stále se jedná o téma, které vyvolává řadu protichůdných názorů a mnohdy i emocí. Pokud bych měl autorem zvolené téma shrnout do jedné věty, tak mohu konstatovat pouze: „Vysoce aktuální a přínosné téma“.

2. Cíle práce

Cíle disertační práce jsou v úvodu k práci konkrétně a jasně formulovány, argumentačně podloženy a blíže zdůvodněny. Již nyní mohu konstatovat, že autor je v rámci rozsahu své práce realizoval a naplnil.

3. Zvolené metody zpracování a postup řešení

Metodologie zmíněná v práci je vhodně zvolena, řádně zdůvodněna a směřuje k tomu, aby autor mohl realizovat vytýčené cíle v maximálním rozsahu. Zkoumaná materie a s ní související otázky jsou zpracovány od obecného ke zvláštnímu.

4. Zhodnocení výsledků dosažených disertantem

Viz bod č. 5.

5. Význam pro praxi nebo pro rozvoj vědního oboru

Ucelené zpracování dané materie na straně jedné je přínosem pro právní teorii a může být odrazovým můstkem k dalším a detailnějším úvahám o dílčích otázkách a vybraných aspektech a tím sloužit nejen k rozvoji vědního oboru, ale zároveň i jako podklad pro zákonodárce v rámci úvah de lege ferenda.

6. Práce s odbornou literaturou

Při zpracování práce autor vychází z dostatečného literárního zázemí, a to včetně pramenů cizojazyčných. V práci autor prokázal schopnost práce s odbornou (i cizojazyčnou) literaturou.

7. Formální a jazyková úprava disertační práce

Práce je mimo úvod a závěr rozdělena do čtyř kapitol, které jsou dále vnitřně členěny, což zvyšuje přehlednost textu. Struktura a obsah práce jsou logicky provázané a v jejím rámci je postupováno od obecného ke zvláštnímu. Použité metody zpracování lze považovat za vhodné. Poznámkový aparát je absolutně dostačující. V práci jsem neshledal žádné podstatné gramatické chyby a překlepy. Jako celek je psána pro čtenáře stravitelným způsobem. Z hlediska formálního a jazykového k ní nemám žádné podstatné výhrady.

8. Přípomínky k disertační práci a otázky oponenta

Nyní bych se zaměřil na obsahovou stránku předkládané práce, aniž bych se zde chtěl věnovat detailnímu rozboru jednotlivých kapitol a podkapitol.

Nejsem přesvědčen o tom, že název disertační práce byl zvolen zrovna šťastně. Pro čtenáře z něj může vyplývat, že autor se bude věnovat vybraným otázkám trestní odpovědnosti právnických osob, ale hned z úvodu práce vyplývá, že téma bude věnováno pouze otázce jediné, a to trestnímu sankcionování právnických osob. Autor zde mohl zvolit téma své práce vhodněji a pro čtenáře výstižněji. Na stanu druhou, z čistě teoretického pohledu, pokud by autor narazil při studiu zpracovávané materie na jinou zajímavou otázku, kterou by chtěl ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob zpracovat, mohl tak učinit. Jsem ale přesvědčen, že od počátku svého zájmu autor směřoval právě k sankcionování.

Je velmi obtížně vybrat kapitolu práce, kterou bych v tomto posudku vyzdvihнул. V kapitole druhé autor podává přehledně, souvisle a v ucelené podobě problematiku mezinárodních a nadnárodních závazků, ve kterých jsou smluvní strany, resp. členské státy EU, zavazovány k tomu, aby učinily právnickou osobu odpovědnou za protiprávní jednání, přičemž zda to bude prostředky trestního práva či práva jiného, je ponecháno na jejich rozhodnutí. Právě

proto se v některých zemích EU jako např. v Německu, Itálii, Řecku či Bulharsku setkáváme s administrativněprávní odpovědností.

Za stěžejní kapitolu, a z mého pohledu obsahově nejhodnotnější, lze považovat kapitolu třetí. V rámci ní si autor zvolil vybrané země kontinentální právní kultury a na jejich příkladu ukázal, jak se tyto vyrovnaly s výše uvedenými mezinárodními závazky. Je třeba upozornit, že se v žádném případě nejedná o pouhý popis jejich právní úpravy, ale autor překládá v mezích rozsahu této práce detailní analýzu příslušné právní úpravy, v rámci které v širším kontextu evropského prostředí a mezinárodních závazků vyzdvihuje její pozitiva a negativa, upozorňuje na její nedostatky a snaží se nastínit vhodná a akceptovatelná řešení.

Vyzdvižení těchto dvou kapitol nesměruje v žádném případě k tomu, že by kapitola čtvrtá pojednávající o criminal compliance programu a kapitola pátá věnovaná správnímu trestání, byly obsahově „méně hodnotné“. Samozřejmě, že tak tomu není, protože práce je y mé strany hodnocena jako celek ve všech jejích souvislostech.

Vlastní názory, úvahy a komentáře autora v celé práci jsou samozřejmostí. I když nelze zmínit, že občas jsem měl z textu pocit, že autor tyto pravděpodobně s ohledem na rozsah práce, nedotáhnul do konce. Ale toto nevnímám jako podstatný nedostatek, neboť tím naopak dal možnost k otevření diskuze nad nastíněnými otázkami.

Otázky v rámci obhajoby práce:

- je možné vytvořit optimální a účinné sankcionování právnických osob včetně institutů s tím spojených; v čem je sankcionování právnických osob výlučně prostředky trestního práva lepší, než prostředky jinými (správněprávní či civilní odpovědnost..., str. 50)
- proč autor považuje za nebytné explicitní vymezení účelu sankcionování právnických osob; je toto nezbytné nebo jej lze dovodit ze smyslu a účelu TOPO (str. 131).
- vymezení pojmu správní delikt (str. 170)
- jak by autor v obecné podobě vymezil minimální standardy náležité a odborné péče opakovaně zmiňované v práci, resp. k „prokázání vynaložení veškerého úsilí, které je možno požadovat, aby právnická osoba trestnému činu zabránila“ v rámci vnitrostátní právní úpravy použitelné pro všechny formy právnických osob; kde by takové vymezení mělo být obsaženo a je vůbec zejména pro aplikační praxi nezbytné (bližší zdůvodnění za použití argumentace pro a proti);

9. Závěrečné zhodnocení

Práce **naplňuje** požadavky stanovené pro tento druh kvalifikační práce a já ji hodnotím jako kvalitní. Autor v jejím rámci prokázal to, že se ve zvolené materii zcela orientuje, tuto je schopen podrobit kritické analýze a na jejím základě zaujmout kvalifikovaná a argumentačně podložená řešení. Práci **doporučuji** k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

V Brně dne 26. února 2019

.....
Doc. JUDr. Marek Fryšták, Ph.D.